

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES

UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU

NVO piešķirtā ES finansējuma pārredzamība

Saturs

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS	2
II. ATBILDES UZ IETEIKUMIEM	3
1. ieteikums. Uzlabot nevalstisko organizāciju klasifikācijas norādījumus	3
2. ieteikums. Uzlabot tās informācijas kvalitāti, kas par ES izdevumiem sniegta finanšu pārredzamības sistēmā	4
3. ieteikums. Stiprināt ES vērtību ievērošanas pārbaudes	5
III. ATBILDES UZ APSVĒRUMIEM	6
1. To NVO aizstāvības darbības, kuras saņem finansējumu no Savienības programmām	6
2. Informācijas atklāšana par NVO aizstāvības darbībām, kas finansētas ar darbības dotācijām	6
3. ES vērtību ievērošana un publiskā pārredzamība	7

Šajā dokumentā ir sniegtas Eiropas Komisijas atbildes uz Eiropas Revīzijas palātas īpašā ziņojuma apsvērumiem saskaņā ar [Finanšu regulas](#) 265. pantu, un tās ir jāpublicē kopā ar īpašo ziņojumu.

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana ES tiesību aktu un politikas izstrādē, īstenošanā, uzraudzībā un izpildē ir īpašs vairāku ES programmu finansēšanas mērķis. Nevalstiskās organizācijas (NVO) pārstāv pilsoniskajai sabiedrībai raksturīgo daudzveidību un palīdz aizstāvēt un aizsargāt ES vērtības. Komisija piešķir lielu nozīmi plurālistiskai un dinamiskai pilsoniskajai sabiedrībai un atbalsta to ar savām programmām un finansēšanas iespējām.

Attiecībā uz ES finansējuma saņemšanu NVO neatšķiras no citiem pieteikumu iesniedzējiem. Uz tām attiecas nepieciešamo atbilstības prasību izpilde – NVO statuss vien nedod tiesības uz preferenciālu attieksmi un pats par sevi nav atbilstības kritērijs, izņemot dažus ļoti specifiskus gadījumus. Komisijai nav norāžu par to, ka NVO statuss būtu saistīts ar konkrētu (vai lielāku) risku Savienības budžetam salīdzinājumā ar citiem ES finansējuma saņēmēju veidiem.

Pārredzamība saskaņā ar spēkā esošajām juridiskajām prasībām joprojām ir vadošais princips Savienības budžeta pārvaldībā. Finanšu regulā¹ ir noteikts, ka Komisijai jāpublicē informācija par tiešā pārvaldībā esoša ES finansējuma saņēmējiem, tostarp gadījumos, kad šie saņēmēji ir kvalificēti kā NVO. Šī informācija ir publiski pieejama Komisijas [Finanšu pārredzamības sistēmas \(FTS\) tīmekļa vietnē](#). Turklāt, nesekmīgi pārskatot Finanšu regulu, tika ieviesti vērienīgāki pārredzamības noteikumi, sākot no daudzgadu finanšu shēmas laikposmam pēc 2027. gada. Paredzēts, ka finanšu pārredzamības sistēma kļūs par centrālo atsaucē punktu, un tiks publicēta informācija par visu veidu pārvaldībā esoša finansējuma saņēmējiem. Konkrētāk, no 2028. gada tiks pievienota informācija par dalītā pārvaldībā esoša finansējuma saņēmējiem.

Eiropas Revīzijas palāta atzina uzlabojumus, ko Komisija kopš iepriekšējā īpašā ziņojuma par šo jautājumu² publicēšanas ir veikusi attiecībā uz NVO paredzētā Savienības finansējuma pārredzamību – Komisija atzinīgi novērtēja šo apgalvojumu³.

Finanšu regulā, kas grozīta 2024. gadā, tika ieviesta NVO definīcija, kas Komisijai tagad jāpiemēro. Finanšu regulā ir arī ieviesta nepieciešamība tiešā pārvaldībā esošas dotācijas pieteikuma iesniedzēja informācijā norādīt, vai subjekts ir NVO. Tagad šī definīcija un pienākums būs jāpiemēro praksē. Ņemot vērā šādu praksi un ERP ieteikumu, Komisija izpētīs, vai šo neseno NVO definīciju vajadzētu un varētu precizēt sīkāk.

Ņemot vērā vienkāršošanas programmu, ko pieprasījušas ieinteresētās personas un likumdevēji, Komisija arī novērtēs ieguvumus no šāda potenciāla precizējuma salīdzinājumā ar risku, ka palielināsies administratīvais slogs ES finansējuma pieteikuma iesniedzējiem vai Komisijas dienestiem. Turklāt šis precizējums nebūtu jāsaprot kā pagaidu mēģinājums saskaņot to, kā dažādas dalībvalstis definē NVO savā jurisdikcijā. Tāpat attiecībā uz netiešo pārvaldību izpildes subjektu sistēmas, noteikumi un procedūras joprojām ir piemērojamas pēc tam, kad Komisija ir pārbaudījusi,

¹ 38. pants [Finanšu regulā](#), t.i., [Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā \(ES, Euratom\) 2024/2509](#) (2024. gada 23. septembris) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija). ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>

² ERP Īpašais ziņojums Nr. 35/2018: *NVO izmantotā ES finansējuma pārredzamība*.

³ Skatīt ERP atbildi Nr. 07. punktā.

ka šie noteikumi un procedūras nodrošina Savienības finanšu interešu aizsardzības līmeni, kas ir līdzvērtīgs tam, kāds tiek nodrošināts, kad Komisija izpilda budžetu tiešā pārvaldībā.

Saskaņā ar Revīzijas palātas ieteikumu Komisija izpētīs sīkāk, vai ir iespējams palielināt finanšu pārredzamības sistēmas atjauninājumu biežumu, ņemot vērā līgumattiecības un saistības, kas noteiktas piemērojamajā tiesiskajā regulējumā.

Eiropas Komisija aktīvi izmanto savus datus un rīkus, piemēram, agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēmu (EDES)⁴ un *Arachne*⁵, lai pārvaldītu riskus un novērstu finanšu pārkāpumus savos līgumos un dotācijās. Šīs sistēmas nodrošina rūpīgas pārbaudes pirms līgumattiecībām un to laikā. Komisija apsvērs tādu rīku turpmāku izstrādi, ar kuriem novērtēt iespējamus ES vērtību pārkāpumus, izmantojot riska rādītājus, kas ir ticami, objektīvi un samērīgi.

Visbeidzot, saskaņā ar priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politikas pamatnostādņēm 2024.–2029. gada pilnvaru termiņam un neseno paziņojumu “ES Konkurētspējas kompass”⁶ Komisijas mērķis ir veicināt regulējuma sistēmu, kuras pamatā ir uzticēšanās un stimuli, jo tā par prioritāti noteiks elastību un vienkāršošanu saviem partneriem, pieteikumu iesniedzējiem un saņēmējiem. Komisija atzinīgi vērtē un iespēju robežās ņems vērā šajā īpašajā ziņojumā formulētos ieteikumus. Tomēr Komisija turpinās īstenot pasākumus, kas samazina administratīvo slogu un ir samērīgi.

II. ATBILDES UZ IETEIKUMIEM

1. ieteikums. Uzlabot nevalstisko organizāciju klasifikācijas norādījumus

Komisijai jāveicina konsekventa izpratne par nevalstisko organizāciju definīciju un tās izmantošanu visos pārvaldības veidos, precizējot kritērijus, kas nosaka, vai struktūra ir:

- **a. “neatkarīga no valdības”, proti, nepietiek tikai ar priekšnosacījumu, ka NVO jābūt privātai struktūrai; un**
- **b. ar “bezpeļņas” statusu gadījumos, kad struktūra īsteno savu dalībnieku komerciālās intereses.**

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gads)

⁴ Agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēma (EDES) – EDES mērķis ir aizsargāt Savienības finanšu intereses pret neuzticamām personām un subjektiem, kas piesakās ES līdzekļu saņemšanai vai ir noslēguši juridiskas apņemšanās ar Komisiju, citām Savienības iestādēm, struktūrām, birojiem vai aģentūrām. Skatīt iepriekš minētās Regulas (ES, Euratom) 2024/2509 V sadaļas 2. nodaļas 2. iedaļu.

⁵ Pašlaik *Arachne* ir Eiropas Komisijas izstrādāts integrēts IT rīks, ko izmanto datizracei un riska novērtēšanai. Tā mērķis ir atbalstīt dalībvalstu iestādes revīzijas un kontroles pārbaudēs, apzināt to riskantākos projektus un līgumus, kā arī iespējamus riskus, kas saistīti ar visiem to projektiem un līgumiem. Ar to izveido visaptverošu datubāzi par projektiem, kas īstenoti ar ES struktūrfondiem, aptverot Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Eiropas Sociālo fondu, kā arī Atveseļošanas un noturības fondu un MARE, HOME un AGRI ĢD pārvaldītos fondus.

⁶ COM(2025) 30 final, “*ES Konkurētspējas kompass*”; skatīt jo īpaši 2.1. iedaļu.

Komisija **daļēji piekrīt 1. ieteikuma a) un b) punktam.**

Jēdziens “neatkarīga no valdības” ir daļa no definīcijas, kas ieviesta, 2024. gadā pārskatot Finanšu regulu (2. panta 49. punkts), un tagad Komisijai tā ir jāpiemēro praksē. Ņemot vērā šādu praksi un ERP ieteikumu, Komisija izpētīs, kā varētu sīkāk precizēt jēdzienu “neatkarīga no valdības” attiecībā uz nevalstisku organizāciju, paturot prātā, ka tam nevajadzētu mazināt ES līdzekļu pieejamību dažās dalībvalstīs, kurās NVO definīcija varētu atšķirties (kā atzinusi ERP⁷).

Ir svarīgi uzsvērt, ka dalība ES piešķiršanas procedūrās nav atkarīga no NVO statusa izpildes lielākajā daļā ES piešķiršanas procedūru. Papildu apliecinājošu dokumentu pieprasīšana no pieteikuma iesniedzējiem visās ES piešķiršanas procedūrās tiem radītu ievērojamu administratīvo slogu. Ņemot vērā ieinteresēto personu pieprasīto vienkāršošanas programmu attiecībā uz piekļuvi ES finansējumam, Komisija centīsies samazināt birokrātiju.

Attiecībā uz 1. ieteikuma b) punktu Komisija izpētīs, kā to ņemt vērā.

Attiecībā uz nevalstisko organizāciju definīcijas konsekventas izpratnes un piemērošanas veicināšanu visos pārvaldības veidos Komisija norāda, ka saskaņā ar Finanšu regulas 199. panta 1. punkta a) apakšpunktu tikai dotācijas pieteikuma iesniedzējiem ir pienākums deklarēt, vai tie ir NVO. Attiecībā uz dalīto pārvaldību ar dalībvalstīm Komisija nav kompetenta saskaņot nevalstisko organizāciju definīcijas, uz kurām attiecas valsts tiesību akti. Attiecībā uz netiešo pārvaldību NVO var saņemt finansējumu no īstenošanas partneriem saskaņā ar partneru sistēmām, noteikumiem un procedūrām, tiklīdz Komisija tos ir novērtējusi kā līdzvērtīgus Komisijas noteikumiem par budžeta aizsardzību, kā noteikts Finanšu regulā.

2. ieteikums. Uzlabot tās informācijas kvalitāti, kas par ES izdevumiem sniegta finanšu pārredzamības sistēmā

Lai nodrošinātu, ka finanšu pārredzamības sistēmā pieejamā informācija ir salīdzināma un noderīga, Komisijai jāuzlabo tās pilnīgums un savlaicīgums, proti, biežāk jāatjaunina informācija un jāaptver otrā līmeņa ES līdzekļu saņēmēji attiecībā uz tiešo un netiešo pārvaldību.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2029. gads.

Komisija **daļēji piekrīt 2. ieteikumam.**

Komisija izpētīs iespēju pakāpeniski publicēt ikgadējos datus finanšu pārredzamības sistēmā un tādējādi palielināt atjaunināšanas biežumu.

Informācija par netiešā pārvaldībā esošo līdzekļu “otrā līmeņa saņēmējiem” tiks iekļauta finanšu pārredzamības sistēmā tām programmām, kas pieņemtas saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu laikposmam pēc 2027. gada un tiek finansētas no tās, un atkarībā no šādu datu pieejamības vienotajā datizraces un riska novērtēšanas rīkā, kā noteikts Finanšu regulas 36. panta 2. punkta d) apakšpunktā. Tas atbilst Finanšu regulas 277. panta 6. punktam.

Attiecībā uz tiešo pārvaldību Finanšu regulas 38. pantā noteikts, ka ir jādara pieejama informācija par līdzekļu saņēmējiem. “Otrā līmeņa saņēmēji” netiek uzskatīti par “saņēmējiem” saskaņā ar juridisko definīciju, kas sniegta Finanšu regulas 2. panta 59. punktā. Komisijai nav līgumattiecību ar šādiem “otrā līmeņa saņēmējiem”. Komisija uzskata, ka šīs informācijas reģistrēšana FTS radītu

⁷ Skatīt ERP atbildi 18. punktā, 2. izcēlumā un 3. attēlā.

ievērojamu papildu slogu ES dotāciju saņēmējiem un arī būtu pretrunā Komisijas vienkāršošanas programmai attiecībā uz piekļuvi ES finansējumam.

Saskaņā ar Finanšu regulas 38. panta 3. punktu piemēro izņēmumus attiecībā uz informācijas publicēšanu par tāda ES finansējuma saņēmējiem, kas piešķirts saskaņā ar visiem pārvaldības veidiem.

3. ieteikums. Stiprināt ES vērtību ievērošanas pārbaudes

Komisijai jāizpēta, vai ir iespējams izstrādāt pašreizējās sistēmas, lai iekļautu uz risku balstītas pārbaudes attiecībā uz saņēmēju (tostarp NVO) ES vērtību ievērošanu, nolūkā atklāt iespējamus pārkāpumus.

(Ieviešanas mērķtermiņš: 2028. gads)

Komisija **piekrīt** 3. ieteikumam.

Veicot pārbaudes, Komisija galvenokārt paļaujas uz pašdeklarācijām⁸. Komisija pastāvīgi un aktīvi izmanto tās rīcībā esošos pieejamos datus un rīkus.

Pašlaik Komisijas rīcībā esošais riska novērtēšanas rīks ir *Arachne*. Tā mērķis nav pārbaudīt ES vērtību ievērošanu, bet gan atbalstīt pārkāpumu, tostarp krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un dubulta finansējuma, novēršanu, atklāšanu, labošanu un turpmākus pasākumus. Turklāt, tā kā ES vērtību jēdziens ir plašs, pašreizējā sistēmā brīvprātīgi sniegto datu kvalitāti un tajā iekļautos riska rādītājus nevar izmantot, lai pietiekami apzinātu NVO, ne arī tieši sasaistīt tās ar iespējamu ES vērtību pārkāpumu.

Finanšu regula paredz šā IT rīka turpmāku izstrādi tikai attiecībā uz kontroles un revīzijas funkcijām⁹. Komisija ir gatava izpētīt iespēju ieviest papildu riska rādītājus, lai uzlabotu pārbaudes par ES vērtību ievērošanu, ja vien tas tiek apstiprināts kā tehniski iespējams un saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem (tostarp par datu aizsardzību). Tā kā jebkuram riska rādītājam jābūt ticamam, objektīvam un samērīgam, būs jānovērtē attiecīgo datu avotu (ja tādi ir) ticamība, kā arī iespēja savstarpēji savienot šādus avotus ar *Arachne*.

Jebkādu šādu iespējamības novērtējumu varētu veikt tikai pēc *Arachne* turpmākās izstrādes gatavības novērtējuma, kas, kā noteikts Finanšu regulā, ir jāveic līdz 2027. gada beigām.

Turklāt Komisija pieprasa pārbaudīt agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas (*EDES*) datubāzi visos procedūru posmos, tostarp pirms līguma parakstīšanas. Mērķis ir pārbaudīt, vai pieteikuma iesniedzējs nav izslēgts no Savienības finansējuma tiešā un netiešā pārvaldībā saskaņā ar *EDES* procedūru vai ir atzīmēta agrīna atklāšana. *Ex post* pārbaudes – pirms jebkādu maksājumu veikšanas – arī tiek nodrošinātas, Komisijas grāmatvedības sistēmā bloķējot brīdinājumus saistībā ar izslēgtajiem subjektiem. Grāmatvedības sistēma arī brīdinās kredītrīkotājus, ja *EDES* bija iekļauta

⁸ Skatīt ERP apsvērumu 14. punktā.

⁹ Skatīt Finanšu regulas 29.–32. apsvērumu un 36. pantu. Skatīt arī Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas kopīgo paziņojumu par Finanšu regulas 36. pantā paredzēto vienoto datizrāci un riska novērtēšanas rīku saistībā ar Regulas 2024/2509 pieņemšanu (OV C, C/2024/5767, 26.9.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5767/oj>).

agrīna atklāšana. Tādējādi kredītrīkotāji līguma izpildes gaitā var tikt informēti par *EDES* pasākumu saistībā ar ES darījuma partneriem, ar kuriem tiem ir esošas līgumattiecības.

Attiecībā uz dotāciju elektronisko pārvaldību, kas tagad ir automātiskais dotāciju pārvaldības veids Komisijā, ar *EDES* saistītās atzīmes jau ir iegultas un automatizētas dotācijas pieteikumu pārvaldības sistēmā *eGrants*. Rezultātā vadītājiem pašiem nav jāskatās informācija *EDES* datubāzē.

III. ATBILDES UZ APSVĒRUMIEM

1. To NVO aizstāvības darbības, kuras saņem finansējumu no Savienības programmām

Dažas Savienības programmas, piemēram, programma *LIFE* ar darbības dotācijām (kā noteikts Finanšu regulas 183. panta 2. punkta b) apakšpunktā) atbalsta struktūru, tostarp NVO, darbību un to vispārējo darba programmu. Piemēram, kā noteikts *LIFE* dotācijas nolīguma parauga¹⁰ 3. pantā, dotāciju piešķir, lai atbalstītu saņēmēja darbību darba programmu un tā vispārējās darbības izmaksas finanšu gadam. Šajā nolūkā NVO neatkarīgi ierosina savas darba programmas. Ja NVO ir atlasīta un tai piešķir darbības dotāciju, tās darba programmu pievieno dotācijas nolīgumam. 2024. gada sākumā Komisijai tika darītas zināmas īpaši detalizētas atsauces uz šādām aizstāvības darbībām vairākās darba programmās, kuras iesniegušas NVO un pievienotas dotāciju nolīgumiem. Komisija 2024. gada maijā izdeva iekšējos norādījumus visiem deleģētajiem kredītrīkotājiem par finansējumu darbībām saistībā ar tādu Savienības tiesību aktu un politikas izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildi, kuri piemērojami visām izdevumu programmām¹¹. Šajos norādījumos ir precizēts, ka finansēšanas nolīgumi, kas ietver īpaši sīki izstrādātas darbības, kuras vērstas uz ES iestādēm un dažiem to pārstāvjiem, pat ja tie ir juridiski pamatoti, var radīt reputācijas risku Savienībai. Atbildīgajiem kredītrīkotājiem ir jāņem vērā iekšējie norādījumi, sagatavojot dokumentus Savienības piešķiršanas procedūrām, novērtējot atbilstību kritērijiem saskaņā ar šādām procedūrām un nosakot attiecīgas līgumiskas vienošanās, kas saistītas ar Savienības finansējumu. Norādījumos arī norādīts, ka pieteikuma iesniedzēju iesniegtie darba plāni būtu rūpīgi jānovērtē, lai noteiktu, vai tie varētu radīt reputācijas riskus.

2. Informācijas atklāšana par NVO aizstāvības darbībām, kas finansētas ar darbības dotācijām

Komisija pieņem zināšanai ERP apsvērumus par informācijas atklāšanu par NVO aizstāvības darbībām, ko finansē ar darbības dotācijām¹². Komisija vēlas apstiprināt, ka tā stingri ievēro savus pārredzamības pienākumus, kā izklāstīts Finanšu regulā. Konkrētāk, tās 38. pantā ir noteiktas prasības informācijas par saņēmējiem publicēšanai, un tajā nav prasīts atklāt informāciju par aizstāvības darbībām, kas finansētas ar dotāciju nolīgumiem. Neraugoties uz to, ka nav juridiskas

¹⁰ Skatīt *LIFE* dotācijas nolīguma paraugs darbības dotācijām vai, ejot uz [Finansējuma un iepirkumu portālu](#), atlasīt: *Norādījumi un dokumenti*; *Atsauces dokumenti* -> izvēlēties DFS un programmu -> *Dotācijas nolīgumi un līgumi*.

¹¹ Skatīt ERP apsvērumu 13. punktā. Skatīt arī: *Komisijas norādījumi par finansējumu darbībām saistībā ar Savienības tiesību aktu un politikas izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildi*.

¹² Skatīt ERP apsvērumu 13. punktā un 6. izcēlumā.

prasības to darīt, Komisija tomēr veic papildu pasākumus, lai veicinātu pārredzamību, proaktīvi daloties ar finansēto projektu mērķiem un rezultātiem ES Finansējuma un iepirkumu portālā. Turklāt interešu pārstāvjiem, kas Pārredzamības reģistrā reģistrējas kā tādi, kuri nepārstāv komerciālas intereses, kas parasti ietver NVO, ir jāziņo par savām lobēšanas darbībām un jādeklarē savi galvenie finansējuma avoti, kā arī katras iemaksas summa, kas pārsniedz 10 000 EUR un pārsniedz 10 % no to kopējā budžeta, un iemaksas veicēja vārds un uzvārds, reģistrējoties Pārredzamības reģistrā. Komisija atzinīgi vērtē ERP atzinumu, ka, pamatojoties uz izlasi, interešu pārstāvji bija pareizi reģistrēti Pārredzamības reģistrā¹³. Tas atspoguļo Komisijas apņemšanos nodrošināt pārredzamību, kā to prasa attiecīgais tiesiskais regulējums.

3. ES vērtību ievērošana un publiskā pārredzamība

Komisija ņem vērā ES vērtību ievērošanai pievērsto ERP uzmanību, definējot publisko pārredzamību¹⁴. Komisija atgādina par pienākumu “ievērot ES vērtības” un nemudināt uz diskrimināciju, naidu vai vardarbību, kā tagad ir īpaši noteikts arī Finanšu regulas 138. pantā 1. punktā. Šajā pantā paredzēta prettiesiska rīcība, pret kuru Komisija var veikt administratīvus pasākumus, lai aizsargātu Savienības budžetu, un tā ietver ne tikai ES vērtību neievērošanu, bet arī korupciju, krāpšanu, pārkāpumus, teroristu nodarījumus vai darbības utt. Tas nozīmē, ka pastāv prasība atturēties no šādas rīcības, un pret visu veidu prettiesiskas rīcības vērsti visaptveroši pasākumi ir svarīgi, lai efektīvi aizsargātu ES budžetu. Uz informācijas publicēšanu par šādiem gadījumiem attiecas īpaši nosacījumi un īpaša procedūra, kā paredzēts Finanšu regulas 142. pantā.

¹³ Skatīt ERP apsvērumu 50. punktā.

¹⁴ Skatīt 2. punktu un 1. attēlu.